

RAAD VAN STATE, AFDELING BESTUURSRECHTSPRAAK

Xe KAMER

A R R E S T

nr. 226.657 van 10 maart 2014
in de zaken A. 206.046/X-15.170 (I)
206.049/X-15.171 (II)
206.052/X-15.172 (III)
206.054/X-15.173 (IV)

In zake :

I.

1. Petrus VAN STAAIJ
2. Paulina VAN DIJK
3. Jos VAN DER SCHOOT
4. Patouche VAN STAAIJ
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Jeroen De Coninck
kantoor houdend te 2018 Antwerpen
Mechelsesteenweg 120
bij wie woonplaats wordt gekozen

II.

1. Peter BRACKE
2. Rina SANDERS
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Jeroen De Coninck
kantoor houdend te 2018 Antwerpen
Mechelsesteenweg 120
bij wie woonplaats wordt gekozen

III.

Peter BRACKE
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Jeroen De Coninck
kantoor houdend te 2018 Antwerpen
Mechelsesteenweg 120
bij wie woonplaats wordt gekozen

IV.

Patricia PAULUS
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Jeroen De Coninck
kantoor houdend te 2018 Antwerpen
Mechelsesteenweg 120
bij wie woonplaats wordt gekozen

tegen :

het VLAAMSE GEWEST
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Sven Vernailen
kantoor houdend te 2018 Antwerpen
Mechelsesteenweg 27
bij wie woonplaats wordt gekozen

I. Voorwerp van de beroepen

1. De beroepen, in alle vier de zaken ingesteld op 16 augustus 2012, strekken tot de nietigverklaring van “het Ministerieel besluit van 9 mei 2012 waarbij de in het geel aangeduide onroerende goederen op de bijgaande plannen 1M3D8E G019896 01 en 1M3D8E G 019897 01 worden onteigend in het algemeen belang voor de herinrichting van gevaarlijk punt 1126 - N122 Kalmthoutsesteenweg - De Pretlaan”.

II. Verloop van de rechtspleging

2. De verwerende partij heeft in alle zaken een memorie van antwoord ingediend en de verzoekers hebben in alle zaken een memorie van wederantwoord ingediend.

Auditeur An Van den broeck heeft in alle zaken een verslag opgesteld.

De verzoekers hebben in alle zaken een verzoek tot voortzetting van het geding en een laatste memorie ingediend. De verwerende partij heeft in alle zaken een verzoek tot voortzetting van het geding en een laatste memorie ingediend.

De partijen zijn in alle zaken opgeroepen voor de terechtzitting, die heeft plaatsgevonden op 7 februari 2014.

Staatsraad Jan Clement heeft in alle zaken verslag uitgebracht.

Advocaat Jeroen De Coninck, die verschijnt voor de verzoekers in alle zaken, en advocaat Shauna De Leener, die *loco* advocaat Sven Vernailen verschijnt voor de verwerende partij in alle zaken, zijn gehoord.

Auditeur An Van den broeck heeft in alle zaken een advies gegeven.

Er is toepassing gemaakt van de bepalingen op het gebruik der talen, vervat in titel VI, hoofdstuk II, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973.

III. Samenvoeging

3. In de voormelde vier zaken wordt hetzelfde besluit aangevochten met dezelfde middelen inzake innemingen van hetzelfde onteigeningsplan.

In het belang van een goede rechtsbedeling worden de zaken samengevoegd.

IV. Feiten

4. De verzoekende partijen in de zaak I zijn eigenaar van een braakliggend perceel aan de Kalmthoutsesteenweg te Kapellen, kadastraal bekend sectie I, nr. 179/g. De verzoekende partijen in de zaak II zijn eigenaar van een met een woning bebouwd perceel aan de Heidestraat-Noord nr. 235 te Kapellen, kadastraal bekend sectie I, nr. 176/a. De verzoeker in de zaak III is eigenaar van een braakliggend perceel aan de Kalmthoutsesteenweg te Kapellen, kadastraal bekend sectie I, nr. 173/d. De verzoekster in de zaak IV is eigenaar van een met een woning bebouwd perceel aan de Heidestraat-Noord nr. 237 te Kapellen, kadastraal bekend sectie I, nr. 176/c (hierna: de percelen van de verzoekers).

De bestaande toestand ter hoogte van de percelen van de verzoekers wordt in de onderstaande figuur schematisch weergegeven.

Voor de woonwijk ten zuidoosten van de Kalmthoutsesteenweg is de Heidestraat-Noord de ontsluitingsweg naar die steenweg toe. Aan de oostzijde van de Heidestraat-Noord bevindt er zich een afgescheiden fietspad dat uitmondt op de Kalmthoutsesteenweg. Langs de Kalmthoutsesteenweg is er geen fietspad. De Franslei en de Golflei, die allebei uitmonden op de Kalmthoutsesteenweg, zijn niet geschikt voor doorgaand autoverkeer en er loopt

langs deze straten geen fietspad. Vlak na het kruispunt met de Golflei wordt de Kalmthoutsesteenweg doorsneden door de spoorweg. Langs deze spoorweg is er een fietspad dat recentelijk ontwikkeld werd als “fiets-o-strade”. Ten noorden van de Kalmthoutsesteenweg loopt de “fiets-o-strade” aan de westzijde van de spoorweg, langs de De Pretlaan, die op die steenweg uitmondt vlak achter het kruispunt met de spoorweg. Ten zuiden van de Kalmthoutsesteenweg loopt de “fiets-o-strade” aan de oostzijde van de spoorweg, langs de Georges Spelierlaan. Bijgevolg dienen fietsers die gebruik maken van de “fiets-o-strade” de Kalmthoutsesteenweg over te steken.

Het gewestplan Antwerpen, vastgesteld bij koninklijk besluit van 3 oktober 1979, legt de betrokken omgeving in woonpark.

5. Het kruispunt N122 Kalmthoutsesteenweg-De Pretlaan in de gemeente Kapellen (hierna: het gevaarlijk punt) wordt opgenomen in het programma van het Vlaamse Gewest inzake het wegwerken van een aantal gevaarlijke punten en wegvakken in Vlaanderen.

6. Op 20 oktober 2005 neemt de provinciale auditcommissie een startnota aan met betrekking tot het gevaarlijk punt. De voorkeur gaat uit naar een overbrugging van de spoorweg voor het autoverkeer op de N122 Kalmthoutsesteenweg. Het project voorziet in een heraanleg van de Kalmthoutsesteenweg vanaf het kruispunt met de Heidestraat-Noord tot het kruispunt met de De Pretlaan. In de startnota wordt een overzicht gegeven van de verkeersongevallen die zich ter plaatse hebben voorgedaan. Daaromtrent wordt onder meer het volgende overwogen:

“Aan de hand hiervan kunnen we vaststellen dat het aantal ongevallen ter hoogte van het gevaarlijke punt (kruispunt van de N122/De Pretlaan) de laatste jaren is afgenomen. Terwijl ter hoogte van het segment van de N122 tussen de overweg nr. 32 en het kruispunt N122/Franselei/Korte Franselei het aantal ongevallen enorm is toegenomen.”

7. In de op 5 juni 2007 door de provinciale auditor goedgekeurde projectnota wordt in plaats van een overbrugging van de spoorweg gekozen voor gelijkvloerse overgang ter hoogte van De Pretlaan/Kalmthoutsesteenweg.

8.1. Op 9 mei 2012 neemt de Vlaamse minister van Mobiliteit en Openbare Werken het bestreden besluit, waarin onder meer het volgende wordt overwogen:

“Overwegende dat de onteigeningen volgens de plannen 1M3D8E G 019896 01 en 1M3D8E G 019897 01 nodig zijn voor ‘Wegwerken Gevaarlijke Punten en Wegvakken in Vlaanderen’ – Gevaarlijk punt 1126 – N122 Kalmthoutsesteenweg – De Pretlaan te Kapellen;

Overwegende dat het punt voorkomt op de lijst van gevaarlijke punten van het jaarprogramma 2005 van TV3V en dat gezien de problematiek van de verkeersonveiligheid op dit punt, welke in het recente verleden aanleiding gegeven heeft tot verkeersslachtoffers, bij hoogdringendheid een herinrichting van het gevaarlijk punt vereist is;

Overwegende dat door de voorgestelde ingrepen enerzijds de verkeersveiligheid voor de weggebruikers verbeterd wordt en dat anderzijds conflictsituaties vermeden worden;

Overwegende dat de weerhouden oplossing het resultaat is van een uitvoerige studie die zowel vanuit een analyse van de ongevallen als vanuit verkeersplanologisch, verkeerstechnisch en ruimtelijk oogpunt benaderd werd, waarbij de verschillende mogelijke alternatieven wel overwogen werden, zoals blijkt uit de startnota die op 20 oktober 2005 op commissievergadering gebracht is, evenals uit het verslag van deze vergadering;

Overwegende dat in de fase van startnota diverse oplossingsmogelijkheden tegenover elkaar werden afgewogen. Een oplossing met brug en een gelijkvloerse herinrichting stonden daarbij ter discussie, zonder vooralsnog consensus te bereiken. Bij PAC werd gesteld dat beide oplossingen mogelijk zijn. In de daaropvolgende GBC's hebben alle betrokken partijen zich aangesloten bij een herinrichtingsvoorstel met gelijkgrondse oplossing;

Overwegende dat de volgende maatregelen worden voorgesteld om een oplossing te bieden voor de ongevallen en de gevaarlijke situatie :

De Pretlaan:

-Herinrichting van De Pretlaan als belangrijkste ontsluiting voor de woonwijken aan de W-zijde, met de aansluiting op de N122 zo ver mogelijk van de spoorweg verwijderd;

[...]

-Dubbelrichtingsfietsoversteek dwars over de N122 ter hoogte van De Pretlaan, met bijkomende punctuele verlichting;

-Loodrechte dubbe[l]richtingsfietsoversteek over de spoorweg tussen De Pretlaan (O-kant N122) en G. Spellerlaan;

- De spoorwegovergang ter hoogte van Korte Franselei blijft afgesloten. Hij blijft wel bruikbaar voor fietsverkeer (cfr. bestaande toestand);
- Enkelrichtingsfietspaden langs N122 ten Z van De Pretlaan;
- Aansluiting op bestaand dubbelrichtingsfietspad in De Pretlaan;
- Middengeleiders op N122 ter hoogte van De Pretlaan met tussenliggende linksafslagstrook;
- Aansluiting van zijstraten door middel van een plateau Golflei – Franselei;
- Golflei en Franselei: enkelrichting voor gemotoriseerd verkeer vanop de N122;
- Dubbelrichtingsfietsoversteek dwars over N122 ter hoogte van de Franselei, met bijkomende punctuele verlichting;
- Dubbelrichtingsfietspad aan de O-kant van N122 tussen De Pretlaan en Franselei;
- Middengeleiders op N122 ter hoogte van de Franselei;

Heidestraat-Noord:

- Herinrichting Heidestraat-Noord als belangrijkste ontsluiting voor de woonwijken aan de O-zijde;
- Dubbelrichtingsfietsoversteek dwars over N122 ter hoogte van Kapellenboslei, met bijkomende punctuele verlichting;
- Enkelrichtingsfietspaden langs de N122 ten N van de Franselei;
- Aansluiting op bestaand dubbelrichtingsfietspad in Heidestraat-Noord;
- Middengeleiders op de N122 met tussenliggende linksafslagstroken;

Algemeen:

- De wegverlichting wordt op het volledige wegvak vernieuwd;

Gelet op het gunstige advies van de Inspectie van Financiën, gegeven op 23 maart 2012;

BESLUIT:

Enig artikel. In het algemeen belang moeten voor de herinrichting van [het] gevaarlijk punt 1126 – N122 Kalmthoutsesteenweg – De Pretlaan de onroerende goederen op het grondgebied van de gemeente Kapellen onmiddellijk in bezit worden genomen. Op de bijgaande plannen 1M3D8E G 019896 01 en 1M3D8E G 019897 01, die de Vlaamse minister van Mobiliteit en Openbare Werken heeft geïmprimeerd, zijn die onroerende goederen geel ingekleurd.

De onroerende goederen, aangeduid op de plan[nen], worden onteigend overeenkomstig de bepalingen van de wet van 26 juli 1962 betreffende de rechtspleging bij hoogdringende omstandigheden inzake de onteigeningen ten algemenen nutte.”

8.2. Van dit besluit wordt melding gemaakt in het Belgisch Staatsblad van 29 mei 2012.

8.3. Dit besluit is aan de verzoekende partijen betekend met een begeleidend brief van 15 juni 2012.

8.4. Het bij het bestreden besluit horende onteigeningsplan voorziet in de onteigening van een ongeveer 5 meter brede strook aan de Kalmthoutsesteenweg van de percelen van de verzoekers in de zaken I, II, III en IV (respectievelijk innemingen 9, 6, 4 en 7).

De bij het bestreden besluit horende “grondplannen ontworpen toestand” voorzien in een heraanleg van de Kalmthoutsesteenweg vanaf het kruispunt met de Heidestraat-Noord tot het kruispunt met de De Pretlaan. De Kalmthoutsesteenweg wordt verbreed ter hoogte van de kruispunten met de Heidestraat-Noord, de Franselei en de De Pretlaan, zodat er een middenstrook kan gecreëerd worden voor autoverkeer dat in deze straten wil inslaan. Ter hoogte van de voornoemde kruispunten wordt voorzien in beveiligde fietsoversteekplaatsen. Aan de oostelijke zijde van de Kalmthoutsesteenweg wordt voorzien in een afgescheiden fietspad dat aansluit op het bestaande fietspad aan de Heidestraat-Noord en op de “fiets-o-strade” langs de Georges Spelierlaan.

9. Op 12 april 2013 weigert de gewestelijke stedenbouwkundige ambtenaar aan de administratie wegen en verkeer van Antwerpen de stedenbouwkundige vergunning voor wegenis- en rioleringswerken langsheen de Kalmthoutsesteenweg. In dit weigeringsbesluit wordt het volgende gesteld:

“Na onderzoek van de bezwaren en opmerkingen worden volgende standpunten hieromtrent ingenomen:

1. Bezwaren tegen de onteigening van gronden moeten worden behandeld tijdens de procedure van onteigening en kunnen niet worden behandeld tijdens de procedure voor aanvraag van een stedenbouwkundige vergunning.

[...]

5. Voor de opmaak van het voorliggende concept werd een startnota en projectnota opgemaakt die aan de Provinciale Audit Commissie werden voorgelegd en conform [verklaard]. Het ontwerp zoals dit werd ingediend stemt echter niet overeen met de projectnota die in Provinciale Audit Commissie werd voorgesteld. Het huidige gewijzigde ontwerp werd niet voorgelegd aan de Provinciale Audit Commissie, het werd dus niet getoetst aan de inzichten van de bevoegde deskundigen en ook niet conform verklaard. Dit dient alsnog te gebeuren.

[...]

Besluit:

[...]. Uit de behandeling van de bezwaren blijkt dat de informatie aangeleverd in de aanvraag onvoldoende is om een globale beoordeling te

kunnen maken van de geplande werken, m.n. [d]e startnota, een aangepaste projectnota aan het voorliggend ontwerp, een grondverzetnota. De aangepast[e] projectnota wordt best opnieuw voorgelegd aan de gemeentelijke begeleidingscommissie en de Provinciale Audit Commissie.”

V. Ontvankelijkheid van het beroep

Standpunt van de partijen

10. De verzoekende partijen voeren in hun verzoekschriften aan dat hun belang evident is omdat zij eigenaar zijn van het terrein waar de onteigening wordt voorzien.

11. In haar memories van antwoord werpt de verwerende partij als exceptie op dat de verzoekende partijen geen belang hebben bij hun beroep in zoverre zij de nietigverklaring vorderen van de gehele onteigening, aangezien zij ieder wat hen betreft slechts eigenaar zijn van één perceel.

12. In hun memories van wederantwoord stellen de verzoekende partijen dat de verschillende onteigeningen alle met elkaar verbonden zijn, zodat bij de onwettigheid van één onteigening dus ook alle andere onteigeningen onwettig zullen zijn.

13. In hun laatste memories stellen de verzoekende partijen dat zij “akte nemen” van het standpunt van het auditoraat dat hun beroepen slechts ontvankelijk zijn in zoverre ze betrekking hebben op de percelen waarvan zij eigenaar zijn.

Ter terechtzitting stellen de verzoekende partijen in te stemmen met een tot hun percelen beperkte vernietiging.

Beoordeling

14. In hun verzoekschriften beroepen de verzoekende partijen zich uitsluitend op het feit dat zij door het bestreden besluit in hun eigendomsrecht worden aangetast. Het blijkt niet welk belang zij zouden hebben bij het bestrijden van de inneming van percelen waarvan zij geen eigenaar zijn.

De exceptie is gegrond.

De beroepen zijn enkel ontvankelijk in zoverre zij betrekking hebben op de percelen waarvan de verzoekende partijen eigenaar zijn (innemingen 9, 6, 4 en 7).

VI. Onderzoek van het tweede middel

Standpunt van de partijen

15.1. In het tweede middel voeren de verzoekende partijen in de vier voormelde zaken de schending aan van artikel 16 van de Grondwet en artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (hierna: EVRM), van artikel 1 van de wet van 26 juli 1962 ‘betreffende de rechtspleging bij hoogdringende omstandigheden inzake onteigening ten algemenen nutte’ (hierna: de wet van 26 juli 1962), artikelen 2 en 4 van het decreet van 13 april 1988 ‘tot bepaling van de gevallen en de modaliteiten waarbij de Vlaamse Regering kan overgaan tot onteigeningen ten algemene nutte inzake de gewestelijke aangelegenheden’, en artikelen 2 en 3 van de wet van 29 juli 1991 ‘betreffende de uitdrukkelijke motivering van de bestuurshandelingen’ (hierna: de formelemotiveringswet) “in combinatie met het materieel motiveringsbeginsel waardoor het onteigeningsbesluit feitelijke grondslag mist wegens gebrek aan hoogdringendheid”.

Zij stellen dat het onteigeningsbesluit niet afdoende motiveert waarom de onteigening hoogdringend is, zodat de hoogdringendheidsprocedure niet kon worden toegepast.

15.2. De verzoekende partijen wijzen er vooreerst op dat begin juni 2012 een “fiets-o-strade” werd geopend waardoor fietsers tussen Kalmthout en Kapellen vanaf het kruispunt van de De Pretlaan met de Kalmthoutsesteenweg een verbindingsweg voorhanden hebben die niet conflicteert met het autoverkeer. De Kalmthoutsesteenweg betreft een lokale verbindingsweg type I en doet dienst als verbindingsweg tussen Kalmthout en Kapellen. Het autoverkeer loopt dan ook gescheiden van het fietsverkeer. Er is derhalve een goede fietsverbindingsweg voorzien.

Volgens de verzoekende partijen motiveert de overheid de aanleg van het fietspad tussen de perceelsgrens van de onteigenden en de statige bomenrij op de Kalmthoutsesteenweg door het gegeven dat het wel handig zou zijn dat de oostelijke zijde van die steenweg zou kunnen worden gebruikt als ontsluiting richting de overkant. De ontsluiting van deze woonwijk kan echter perfect via de Golflei gebeuren. Dit zou er aldan voor zorgen dat al het fietsverkeer geconcentreerd wordt ter hoogte van de De Pretlaan, wat een bijkomende conflictzone tussen autoverkeer en fietsers vermijdt.

De verzoekende partijen benadrukken dat daar waar de hoogdringendheid ter hoogte van de De Pretlaan al sinds 1979 buiten kijf staat, dit voor de onteigeningen tussen de Franselei en rondom de Heidestraat-Noord geenszins het geval is, minstens blijkt dit geenszins uit het onteigeningsbesluit.

De verzoekende partijen herinneren er aan dat de verwerende partij zich ook in haar verweer moet beperken tot de redenen die zijn aangegeven in haar onteigeningsbesluit en dat dus motiveringen hangende deze procedure niet kunnen worden getolereerd.

Volgens de verzoekende partijen is de impact voor de omwonenden zeer groot gelet op het feit dat de meeste huizen hier relatief dicht ingeplant staan langs de Kalmthoutsesteenweg en dat het niet altijd eenvoudig zal zijn om nog een breed groenscherm te voorzien.

De verzoekende partijen menen dat een openbaar onderzoek hier perfect op zijn plaats was geweest, zodoende dat de burgers ook in de mogelijkheid gesteld zouden zijn om alternatieven voor te stellen om een goede afwikkeling van de woonwijk Oost te kunnen voorzien.

In de mate dat er zou worden gesteld dat er ter hoogte van de Heidestraat-Noord een verbeterde overgang zou moeten worden voorzien en dat dit dringend zou zijn, wordt dit volgens de verzoekende partijen evenmin aangetoond.

De laatste voorhanden zijnde resultaten dateren van 2007 en nadien is er geen enkel onderzoek meer gedaan. Bovendien heeft de "fiets-o-strade" nu al impact en zal de impact pas helemaal te zien zijn als eerst maatregelen getroffen worden ter hoogte van het kruispunt van de De Pretlaan met de Kalmthoutsesteenweg. Dit is het enige dringende gevaarlijke punt.

Volgens de verzoekende partijen is de enige motivering die ook in de voorbereidende beslissingen kan worden teruggevonden om alsnog de Heidestraat-Noord hierbij op te nemen, dat er daar al een fietspad is voorzien. Dit is uiteraard geen reden van hoogdringendheid, temeer daar de toeristische fietsknopenroute geen overgang voorziet ter hoogte van de Heidestraat-Noord. De motivering als zou het hier gaan om een gevaarlijk kruispunt mist elke feitelijke grondslag, minstens wordt dit geenszins afdoende aangetoond, nu blijkt dat het pijnpunt enkel en alleen ligt ter hoogte van de De Pretlaan. Het bovendien voorzien van bijkomende conflictzones ter hoogte van dit kruispunt, kan geenszins worden aanvaard.

Daarnaast blijkt volgens de verzoekende partijen ook dat een en ander geenszins hoogdringend is nu onder andere de eigenaars van inneming 14 nog geen onteigeningsbesluit hebben ontvangen. Het feit dat voor één en hetzelfde project bepaalde partijen nog niet eens het besluit hebben betekend gekregen, zorgt er dan ook voor dat ook in feite vastgesteld kan worden dat de zogenaamde hoogdringendheid geenszins wordt aangetoond.

Bovendien – en dit louter ondergeschikt voor het geval dat de Raad van State zou oordelen dat er toch sprake is van hoogdringendheid – betreft het hier een voorbeeld van een zelf gecreëerde hoogdringendheid. Met name heeft de verwerende partij de situatie ter hoogte van de De Pretlaan zo laten ontsporen vanaf 1979 dat dit de hele buurt heeft geaffecteerd. Dit betreft een zelf georganiseerde hoogdringendheid, door lijdzaam aan het pijnpunt gedurende meer dan 30 jaar niets te doen.

16.1. In haar memorie van antwoord voert de verwerende partij vooreerst aan dat de verzoekende partijen in eerste instantie in hun tweede middel grotendeels kritiek leveren op de opportuniteit van het onteigeningsbesluit en niet op de wettigheid ervan. Voornamelijk lijken de verzoekende partijen de onteigeningsnoodzaak te bekritisieren. Het beleid van de overheid in verband met de aanleg van de fietspaden en de finaal gekozen opties, raakt echter exclusief de opportuniteit en de discretionaire bevoegdheid van de onteigenende overheid. Hierbij kan er op worden gewezen dat de Raad van State niet bevoegd is om zich uit te spreken over de noodzakelijkheid of de opportuniteit van een onteigening ten algemene nutte. De Raad van State zal niet tot vernietiging overgaan als niets aantoonst dat de overheid een onredelijk of disproportioneel besluit heeft genomen of een manifeste beoordelingsfout heeft gemaakt. De geuite kritiek is bovendien niet van aard om de kennelijke onredelijkheid van de beslissing aan te tonen, noch blijkt eruit dat de overheid kennelijk onzorgvuldig heeft gehandeld. De onteigeningsnoodzaak situeert zich eveneens op het vlak van de opportuniteit, waardoor de Raad van State deze op haar beurt ook slechts marginaal kan toetsen.

16.2. Voorts wijst de verwerende partij erop dat uit het administratief dossier en meer bepaald uit de startnota van de provinciale auditcommissie blijkt dat de overheid rekening heeft gehouden met de omstandigheid dat er een “fiets-o-strade” ging worden aangelegd. De aanleg van de “fiets-o-strade” interfereert volgens de verwerende partij dan ook niet met de herinrichting van de N122. Door de verbetering van de hoofdroute is de aanleg van deze oversteekplaatsen zelfs meer prangend geworden. De nieuwe “fiets-o-strade” ondergraaft dus de onteigeningsnoodzaak van het onderhavige project niet.

16.3. Volgens de verwerende partij blijkt uit de in de startnota van de provinciale auditcommissie opgenomen ongevalgegevens van het NIS ontegensprekelijk dat het kruispunt N122/Franselei/Korte Franselei extra aandacht vraagt.

De verwerende partij benadrukt dat zij gegronde redenen heeft om het kruispunt van de Kalmthoutsesteenweg met de Franselei en de Heidestraat-Noord eveneens herin te richten. De verkeerskundige argumenten voor die herinrichting blijken volgens de verwerende partij uit het administratief dossier en meer bepaald uit de projectnota van de provinciale auditcommissie waarin vermeld wordt dat de Heidestraat-Noord de belangrijkste ontsluiting voor de woonwijken aan de oostzijde is, dat het nieuw aan te leggen fietspad langs de Kalmthoutsesteenweg zal aansluiten op het bestaand dubbelrichtingsfietspad in de Heidestraat-Noord en dat op de Kalmthoutsesteenweg middengeleiders zullen worden aangebracht met tussenliggende linksafslagstroken naar de Heidestraat-Noord.

16.4. Volgens de verwerende partij zou voor zover de verzoekende partijen insinueren dat de ontsluiting van de woonwijk beter via de Golflei gebeurt, dit de fietsers verplichten om de moeilijke oversteek te maken over de overweg. De verzoekende partijen slagen er – gelet op de voormelde gegevens – alvast niet in om aan te tonen dat de verwerende partij bij het nemen van het bestreden besluit kennelijk onredelijk heeft gehandeld.

16.5. De verwerende partij wijst er op dat in het bestreden besluit duidelijk wordt aangegeven dat de hoogdringendheid blijkt uit de lijst van gevaarlijke punten van het jaarprogramma van de tijdelijke vennootschap Veilig Verkeer Vlaanderen en uit het feit dat de verkeersonveiligheid nogmaals werd benadrukt door de recente verkeersslachtoffers. Zowel de noodzaak, als de hoogdringendheid van de onteigening is dus wel degelijk duidelijk gemotiveerd in het bestreden besluit.

16.6. Volgens de verwerende partij blijkt uit de motivering van het geheel van het aangevochten besluit dat de onteigening kadert in een globale operatie, namelijk de herinrichting van het gevaarlijke punt N122. Het gevaarlijke punt is zelf opgebouwd uit de N122 Kalmthoutseweg en de De Pretlaan. Omwille van het karakter van de N122 en de verschillende aansluitingen, is het echter noodzakelijk om een breder segment van de N122 aan te pakken. Het is duidelijk dat in onderhavig geval de onteigening van ieder perceel op zich in feite kadert in een globale realisatie en aldus een noodzaak is voor het probleem in zijn geheel. De motiveringsplicht kan een onteigenende overheid daarenboven geenszins zover leiden dat voor ieder perceel apart moet worden gemotiveerd waarom de onmiddellijke inbezitneming noodzakelijk is en onontbeerlijk of hoogdringend. Middels het bestreden besluit worden immers een aantal samenhangende problemen opgelost met betrekking tot een verkeersonveilige situatie rond het gevaarlijke punt. Het hoeft geen uitvoerig betoog dat de problemen inzake de verkeersonveiligheid op de N122 in een breder perspectief moeten worden bekeken dan exclusief het gevaarlijk punt N122 Kalmthoutsesteenweg en de De Pretlaan.

Bovendien moet er volgens de verwerende partij worden vastgesteld dat de verzoekende partijen zeer goed op de hoogte blijken te zijn van het algemeen nut, de noodzaak en de onontbeerlijkheid van de verwerving. Dit blijkt ontegensprekelijk uit hun respectieve verzoekschriften waarin zij uitvoerig citeren uit alle mogelijke studies en beslissingen die ook deel uitmaken van het administratief dossier. Zij zijn dus wel degelijk in staat geweest om zich een duidelijk en concreet inzicht te verschaffen in de motieven van het besluit, de

hoogdringendheid die gekoppeld wordt aan het dringend wegwerken van de gevaarlijke punten ter verbetering van de verkeersveiligheid en de onteigeningsnoodzaak in zijn geheel.

De stelling van de verzoekende partijen komt er volgens de verwerende partij op neer dat de motieven van de motieven zouden moeten voorliggen. Dit wordt echter geenszins vereist door de formelemotiveringswet of door het motiveringsbeginsel.

16.7. De verwerende partij meent dat de motivering opgenomen in het bestreden besluit afdoende duidelijk maakt waarom de voorgenomen herinrichting hoogdringend is. De verzoekende partijen waren van deze motieven op de hoogte. Nu het onteigeningsbesluit een antwoord wil geven op een aantal samenhangende problemen ter hoogte van het gevaarlijke punt, kan worden geconcludeerd dat de aangevoerde motivering in het bestreden besluit afdoende is en volstaat.

Volgens de verwerende partij is in het bestreden besluit duidelijk en expliciet gemotiveerd waarom het wegwerken van het gevaarlijke punt dringend is. Zulks wordt ook door de verzoekende partijen erkend. Vermits de doelstellingen van de onderhavige onteigening onlosmakelijk samenhangen, moet ook voor de herinrichting van de Heidestraat-Noord noodzakelijkerwijze het hoogdringende karakter worden aangenomen. De verschillende werken zullen immers gelijktijdig worden uitgevoerd, zodat het niet opgaat om te stellen dat het ene wel hoogdringend is maar het andere niet.

17.1. In hun memories van wederantwoord voeren de verzoekende partijen vooreerst aan dat, in zoverre de verwerende partij hen opportunitetskritiek verwijt, zij enkel voorziet in een standaardverweer zonder concreet in te gaan op de feiten. Hierbij wijzen de verzoekende partijen erop dat zij in hun verzoekschriften duidelijk hebben aangehaald dat de overheid geen rekening heeft gehouden met de feiten. Men tracht de spoorwegovergang los te koppelen van de investeringswerkzaamheden ter hoogte van de huidige inneming,

daar waar dit ontegensprekelijk met elkaar verbonden is. Immers, als het probleem ter hoogte van de spoorwegovergang wordt opgelost, zal het probleem opgelost zijn.

17.2. Voorts stellen de verzoekende partijen vast dat de verwerende partij uitdrukkelijk erkent dat zij ook de procedure bij niet hoogdringende omstandigheden had kunnen volgen. Als men dan toch kiest om een andere procedure te volgen, moet men dit motiveren. In de normale procedure had er eerst een openbaar onderzoek plaatsgevonden en hadden de partijen opmerkingen kunnen maken betreffende de noodzakelijkheid. Nu is deze fase overgeslagen en krijgen de verzoekende partijen enkel de mogelijkheid om in het kader van de stedenbouwkundige vergunning een bezwaar in te dienen.

17.3. Vervolgens benadrukken de verzoekende partijen dat er geen bewijs van hoogdringendheid is.

Zo wordt in het advies van de provinciale auditcommissie gesproken over het feit dat een fietspad en de aanleg van kruispunten ter hoogte van de Korte Franselei en de Heidestraat-Noord nuttig zouden kunnen zijn, maar dat dit verder wordt geëvalueerd. De hoogdringendheid is hier niet voorhanden.

In 1979 wenste de NMBS in een veilige spoorwegovergang te voorzien, waarvoor destijds ook de nodige onteigeningen zijn gebeurd. Maar er is daar nu nog altijd geen veilige overgang voorzien.

Het Vlaamse Gewest dient de zaken niet om te draaien door te stellen dat de onteigeningen nu noodzakelijk zijn, want de aanleg van de fietspaden zal er niet voor zorgen dat de onveilige situatie ter hoogte van de overweg wordt weggewerkt.

Op het argument dat er tussen 2007 en nu geen nieuwe ongevallenstatistieken bekend zijn of er minstens in het bestreden besluit zelf niet wordt op ingegaan, wordt niet geantwoord.

Ook wordt niet geantwoord op het argument dat het in gebreke blijven van de noodzakelijke werken aan de spoorwegovergang nu de situatie niet hoogdringend kan maken.

Bovendien is er door het handelen van de overheid sprake van een buitengerechterlijke erkenning dat het project louter nuttig is en niet noodzakelijk, aangezien de overheid over het gehele traject aan de N122 in een fietspad zou hebben voorzien als het project tot aanleg van een fietspad noodzakelijk was geweest.

17.4. Volgens de verzoekende partijen is er, in tegenstelling tot hetgeen de verwerende partij probeert voor te houden, geen rekening gehouden met de “fiets-o-strade”. De startnota van de provinciale auditcommissie stelt immers dat de contouren van deze “fiets-o-strade” op dat ogenblik nog niet gekend waren en nergens is er sprake van een “fiets-o-strade” in de voorafgaande beslissingen. Er is dus niet terdege rekening gehouden met de “fiets-o-strade” en in feite gaat men nu drie overgangspunten creëren over de N122.

Bovendien is het zo dat ook nu op verschillende plannen die zijn voorgelegd door de verwerende partij en aangehaald in de memorie van antwoord, de “fiets-o-strade” zelfs niet wordt vermeld, en dat ook bepaalde overgangsmogelijkheden van de fietsers niet altijd duidelijk worden aangetoond.

De provinciale auditcommissie stelt duidelijk inzake het gedeelte waarover het hier gaat, dat het nut van de aanleg van fietspaden en de aanleg van kruispunten moet worden nagegaan. Het is dus niet duidelijk waar de hoogdringendheid is.

17.5. De verzoekende partijen benadrukken dat de overheid niet met een standaardoverweging mag overgaan tot het onteigenen van eigendommen.

De spoorwegovergang moest inderdaad dringend onteigend worden. Waarom nu de aanleg van dit fietspad hoogdringend is, wordt echter niet

verder uitgelegd. Blijkbaar is dit voor het overgrote deel van de Kalmthoutsesteenweg niet hoogdringend. De overheid had voor wat betreft de onteigeningen die geen betrekking hebben op percelen die zijn gelegen aan de De Pretlaan dan ook moeten voorzien in een aparte onteigeningsprocedure (niet bij hoogdringendheid), nu deze ter hoogte van de percelen van de verzoekende partijen niet kan worden toegepast. De verzoekende partijen vragen dus inderdaad de motieven weer te geven waarom de huidige onteigening zo hoogdringend is. Waarom de onteigening plaatsvindt, wordt uitgelegd, maar niet waarom deze hoogdringend is of toch minstens niet afdoende.

De verwerende partij haalt terecht aan dat de verzoekende partijen goed op de hoogte zijn van de genomen beslissingen en de lokale situatie. Dit zet echter hun argumenten enkel en alleen maar meer kracht bij.

18. In haar laatste memorie voert de verwerende partij aan dat uit de motivering van het bestreden besluit op een afdoende wijze blijkt waarom de betrokken onteigening hoogdringend is. Het enkele feit dat reeds langere tijd sprake is van de noodzaak tot een betere fietsvoorziening doet hieraan geen afbreuk. De bewering dat de overheid in voorkomend geval te lang gewacht heeft om in te grijpen, kan en mag geen argument zijn om de hoogdringende noodzaak van de aanleg van de fietsinfrastructuur in vraag te stellen. De verkeersveiligheid blijft immers een hoogdringend gegeven.

19. In hun laatste memories wijzen de verzoekende partijen er op dat uit het besluit van 12 april 2013 waarmee de gewestelijke stedenbouwkundige ambtenaar de stedenbouwkundige vergunning weigert blijkt dat het ganse concept om de verkeersonveiligheid weg te werken nog niet werd goedgekeurd door de provinciale auditcommissie. Zij menen dat dit hun standpunt versterkt.

Beoordeling

20. De wet van 26 juli 1962 biedt een geringere rechtsbescherming dan de gewone onteigeningsprocedure bij toepassing van de onteigeningswetten

van 17 april 1835 en 27 mei 1870. Luidens artikel 1 van de wet van 26 juli 1962 kan de onteigening volgens de regels van die wet slechts geschieden “[w]anneer de Koning vaststelt dat de onmiddellijke inbezitneming van een of meer onroerende goederen ten algemenen nutte onontbeerlijk is”. De aanwending van de uitzonderingsprocedure vastgesteld in de wet van 26 juli 1962 is dus slechts toegestaan wanneer de “onmiddellijke inbezitneming” van het goed door de onteigene overheid “onontbeerlijk is”.

Hoewel de onteigene overheid over een ruime discretionaire bevoegdheid beschikt wat betreft de hoogdringendheid van de onteigening, mag de Raad van State controleren of die hoogdringendheid wel voorhanden is, wat impliceert dat deze voldoende aannemelijk moet zijn gemaakt.

21. De verzoekende partijen stellen zelf dat wat betreft de herinrichting van het kruispunt van de Kalmthoutsesteenweg met de spoorweg en met de De Pretlaan de hoogdringendheid “buiten kijf staat”. In hun verzoekschrift benadrukken zij dat dit kruispunt “levensgevaarlijk” is en dat het “geen uitzondering [is] dat in de omliggende ziekenhuizen er een [drietal] mensen per dag naar het ziekenhuis worden gebracht met breuken en dergelijke meer”.

De zo-even bedoelde hoogdringendheid blijkt buiten betwisting te staan. Het blijkt tevens dat de verzoekende partijen op de hoogte zijn van de motieven waarop die hoogdringendheid steunt.

Uit een en ander volgt dat de verzoekende partijen er geen belang bij hebben te doen gelden dat de door henzelf erkende hoogdringendheid onvoldoende gemotiveerd en gestaafd werd of door de overheid zelf werd gecreëerd.

22.1. De verzoekende partijen zijn klaarblijkelijk van oordeel dat de onteigening beperkt had dienen te worden tot het kruispunt van de De Pretlaan met de Kalmthoutsesteenweg, dat, naar hun zeggen, “het enige dringende gevaarlijke punt [is]”.

22.2. Zoals de verwerende partij aanvoert heeft zij geoordeeld dat zij zich bij het aanpakken van de verkeersonveiligheid op de Kalmthoutsesteenweg niet mocht beperken tot het laatstgenoemde kruispunt maar “een aantal samenhangende problemen” diende op te lossen, waaronder de inrichting van het kruispunt met de Heidestraat-Noord. De verwerende partij wijst er verder terecht op dat uit het administratief dossier de verkeerskundige argumenten voor de herinrichting van het kruispunt met de Heidestraat-Noord blijken. Vooreerst is er het gegeven dat het bestaand dubbelrichtingsfietspad in de Heidestraat-Noord zal aansluiten op het nieuw aan te leggen fietspad dat langs de Kalmthoutsesteenweg naar de Georges Spelierlaan leidt. Daarnaast is er de geplande verbreding van de Kalmthoutsesteenweg om voor autovoertuigen te voorzien in linksafslagstroken naar de Heidestraat-Noord, dit is de belangrijkste ontsluiting voor de woonwijken aan de oostzijde.

22.3. De verzoekende partijen voeren aan dat de ontsluiting van de woonwijk aan de oostzijde “perfect via de Golflei [kan] gebeuren”, dat er geen of onvoldoende rekening is gehouden met de “fiets-o-strade”, zijnde “een verbindingsweg [...] die niet conflicteert met autoverkeer” en dat door het bestreden project een “bijkomende conflictzone tussen autoverkeer en fietsers” wordt gecreëerd.

22.4. Uit de in randnummer 22.3 weergegeven argumenten blijkt dat de verzoekende partijen er een andere opvatting op na houden over de verkeersveilige inrichting van de omgeving dan de verwerende partij. Daaruit volgt echter geenszins automatisch dat de verwerende partij met het in het randnummer 22.2 beschreven oordeel de in het middel aangevoerde rechtsregels of beginselen zou hebben geschonden.

23. Het blijkt niet dat de verwerende partij onwettig heeft gehandeld door de noodzakelijke samenhang te hebben aangenomen tussen, enerzijds, de herinrichting van het kruispunt van de Kalmthoutsesteenweg met de De Pretlaan en, anderzijds, de herinrichting van het kruispunt van die steenweg met de Heidestraat-Noord. Bijgevolg participeert de laatstgenoemde herinrichting

in de in randnummer 21 bedoelde hoogdringendheid, waarvan hiervoor is vastgesteld dat ze buiten betwisting staat.

24. Noch uit het door de verzoekende partijen aangevoerde gegeven dat “de impact [voor] de omwonenden [...] zeer groot” zou zijn, noch uit hun opwerping dat “[e]en openbaar onderzoek [...] hier perfect op zijn plaats [was] geweest” blijkt een schending van de in het middel aangevoerde rechtsregels. Hetzelfde geldt voor de conclusie die de verzoekende partijen in hun laatste memories trekken uit het besluit van 12 april 2013 waarmee de gewestelijke stedenbouwkundige ambtenaar de stedenbouwkundige vergunning weigert (randnr. 9). Die conclusie vertoont immers geen afdoende verband met de door de verzoekende partijen ten aanzien van het bestreden onteigeningsbesluit ontwikkelde argumenten.

25. Het tweede middel wordt verworpen.

26. Het door de auditeur-generaal aangewezen lid van het auditoraat heeft zijn op grond van artikel 12 van het besluit van de Regent van 23 augustus 1948 ‘tot regeling van de rechtspleging voor de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State’ opgemaakte verslag over de zaak beperkt tot het onderzoek van het tweede middel. Het is noodzakelijk voor de oplossing van het geschil dat de zaak verder door een lid van het auditoraat wordt onderzocht en dat daarover verslag wordt uitgebracht.

BESLISSING

1. De zaken A. 206.046/X-15.170, A. 206.049/X-15.171, A. 206.052/X-15.172 en A. 206.054/X-15.173 worden gevoegd.

2. De Raad van State heropent het debat.

3. De Raad van State gelast het door de auditeur-generaal aangewezen lid van het auditoraat met het aanvullend onderzoek.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechtzitting van tien maart 2014, door de Raad van State, Xe kamer, samengesteld uit:

Johan Lust,	kamervoorzitter,
Pierre Lefranc,	staatsraad,
Jan Clement,	staatsraad,
bijgestaan door	
Silvan De Clercq,	griffier.

De griffier

De voorzitter

Silvan De Clercq

Johan Lust